

Overvintrende traner skal tælles i frostvejr

I de seneste 5 år har vi lavet en optælling af overvintrende traner i Sydjylland. De tre lokalafdelinger af DOF i Sydvestjylland, Sydøstjylland og Sønderjylland udgør optællingsområdet. Metoden har været en koordineret optælling, hvor en gruppe trane-interesserede kvinder og mænd, har talt op i udvalgte moser, søer og heder. Lokalteter hvor tranerne traditionelt overnatter. Optællingen foretages bedst om morgenen, da traner oftest flyver ud så sent, at det er lyst nok til at tælle dem. Om aftenen kan de kom så sent til overnatning, at det er for mørkt til at lave en optælling.

Tællingen i 2024 var planlagt til at foregå i dagene omkring 1. januar, som viste sig at være en mild periode. Den organiserede tælling gav 360 traner. Ugen efter kom der en periode med kulde, som gjorde at moser og søer frøs til. Den 7. januar 2024 blev der optalt 517 traner på overnatningspladsen ved Råhede Vade i Sydvestjylland. Her på denne ene lokalitet, blev der altså optalt 157 traner mere, end der ugen før var fundet i de tre lokalafdelinger tilsammen. Den 31. december – i den frostfrie periode – gik 0 traner til overnatning på Råhede Vade.

Foto: Aage Matthiesen

Dette resultat bevirkede, at vi måtte konkludere vi var nødt til at revidere optællingsmetoden, hvis vi ville have flest mulige traner talt. I mildt vejr er tranerne spredt ud over hele landsdelen. Nogle overnatter parvis – sammen med ungerne fra sidste år – på deres ynglelokalitet. Andre ikke-ynglende traner samles i småflokke, som også er spredt ud over hele landsdelen. Optællinger i mildt vejr giver et for lavt og upræcist resultat, da vi aldrig vil kunne opsøge alle moser, småsøer og hedemoser i Sydjylland.

Strategien er derfor blevet lagt om denne vinter. Vi besluttede at vente på en kuldeperiode, hvorefter vi fik kontakt til optællerne på udvalgte lokaliteter, hvor der erfaringsvis er traner i frost-perioder.

Sådan et kuldenedslag fik vi i år i weekenden 11.-12. januar 2025. Nogle sammenhængende dage med frost fik moser og småsøer til at fryse til, så der kun var åbent vand på større søer og ved kysterne. Måltallet optælling af overnattende traner blev gjort på følgende lokaliteter:

Hønning mose – eftermiddag/aften den 11. januar: 0 traner

Råhede Vade – om eftermiddag/aften den 13. januar: 740 traner

Randbøl hede – om eftermiddag/aften den 12. januar: 0 traner

Gamst Sø – om eftermiddag/aften den 12. januar: 81 traner

Desuden blev 102 rastende traner optalt ved Pluskær den 11. januar. Observatøren vurderer at de overnatter i Frøslev mose. Derudover har omkring 100 traner samtidigt holdt til omkring Rens og Lydersholm, men det vurderes at de overnatter på den tyske side af grænsen.

Det betyder at mellem 821 – 923 traner denne vinter opholder sig i det sydlige Jylland.

Den 21.-22. januar 2023 blev der optalt traner i de tre lokalafdelinger, og her blev der fundet 331 traner. Det var midt vejr, og der var fx kun 2 traner på Råhede Vade – landsdelens vigtigste vinter-rasteplads. I dagene efter den koordinerede tælling blev vejret koldt, og den 24. januar blev der talt 430 traner overflyvende Råhede Enge.

Tællingen i 2022 blev foretaget den 5.-6. februar. Det er lige sent nok, da der meget let kan være kommet traner til, som har overvintret længere mod sydvest i Europa. Tælling foregik i 5-6 graders varme, og det samlede tal for de tre sydjyske lokalafdelinger blev 294 traner.

Den 30. – 31. januar 2021 blev tranerne talt i en periode med hård frost, og blev der optalt i alt 564 traner. Heraf blev de 375 talt på Råhede Vade, mens fx Randbøl hede havde 0 traner. I de milde dage først på året blev der talt 135 traner på Randbøl Hede.

Overvintrende traner i Sydjylland				
Organiseret tælling	Temperatur	Antal	"Frost-tælling" på Råhede Vade	Antal
30. - 31. jan. 2021	Hård frost	564	31. januar 2021	375
5. - 6. feb. 2022	5-6 graders varme	294	Ikke talt	
21. - 22. jan. 2023	6-7 graders varme	331	24. jan. 2023	430
1. - 2. jan. 2024	5-6 graders varme	360	7. jan. 2024	517
11. - 12. jan. 2025	1-6 graders frost	923	Del af organiseret tælling	740

Efter en lidt famlende start, hvor rigtig mange engagerede folk har talt traner, tror vi at metoden nu er på plads, for at få flest mulige af de overvintrende traner optalt. Vi kan ikke planlægge en tælling mange uger i forvejen, da temperaturen er en så afgørende faktor på resultatet. Vi skal have styr på, hvile lokaliteter traner søge ud til når frosten sætter ind, og så få koncentreret optællingerne der. Råhede Vade er uden sammenligning Danmarks vigtigste vinter-overnatningsplads. Men derudover skal der tælles – ja hvor skal der tælles? Gode bud må være Frøslev Mose, Gamst Engsø og Filsø, men vi skal til stadighed være opmærksom på andre lokaliteter.

Aleks Lund og Jesper Leegaard